

4. maj 2022 kl 04:00

Debat

Collective Impact: Bureaukratisk fnidder står i vejen for at omlægge vores arealer og løse bundne klima- og naturopgaver

De største forhindringer for mere bæredygtig anvendelse af landskabet er ikke modstand fra lodsejere eller tidskrævende borgerinddragelse. Det er tung administration og manglende samvirke mellem monofunktionelle tilskudsordninger, skriver Søren Møller.

Den grønne omstilling kræver, at vi skal håndtere forbundne problemstillinger for klima, biodiversitet, vandmiljø samt land- og skovbrug – og samtidig skal vi styrke bosætning og udvikling i landdistrikterne, skriver Søren Møller. Foto: Mads Claus Rasmussen/Ritzau Scanpix

Søren Møller Formand, Collective Impact - Fremtidens bæredygtige landskaber, medlem, Det Ethiske Råd, bestyrelsesformand, DGI Byen

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Når lodsejere bidrager til at skabe samfundsefterspurgte løsninger, som for eksempel giver bedre adgang i landskabet, smukkere udsigter og et rigere plante- og dyreliv, så skal lodsejerne naturligvis anerkendes for de indsatser. Det er ikke urimelige krav til samfundet – det er en konsekvens af at gå fra en produktion, som kan afsættes på markedet til at omlægge til en produktion af samfundsgoder, som gør os rigere i velfærd og miljø.

De væsentligste forhindringer for mere bæredygtig anvendelse af landskabet er ikke modstand fra lodsejere eller tidskrævende borgerinddragelse. Det er tung administration og manglende samvirke mellem monofunktionelle tilskudsordninger, der er den primære barriere – og det kan gøre det vanskeligt for kommuner og Naturstyrelsen at fastholde lodsejermotivationen.

45 borgmestre har for nyligt sendt en advarsel til miljøministeren, fødevareministeren og klimaministeren om, at kommunernes udtagningsindsats af lavbundsarealer af hensyn til klimaet risikerer at blive punkteret af nye regler af hensyn til naturen.

Forbuddet mod sprøjtning og gødskning af beskyttede arealer efter naturbeskyttelseslovens paragraf 3 betyder, at lodsejere af disse arealer ikke længere kan modtage kompensation ved udtagning af arealerne fra drift. Men de såkaldte paragraf 3-arealer er i høj grad sammenfaldende med kulstofrige lavbundsarealer.

Som bekendt er lavbundsarealerne omfattet af ambitiøse udtagningsmål af hensyn til klima. Men uden udsigt til kompensation for udtagning af arealerne, går udtagningsindsatsen i stå – selvfølgelig!

Henvendelsen adresserer manglende sammenhæng mellem mål, regler og tilskudsordninger og blik for, at natur, klima og miljø er bundet sammen i landskabet.

“

Hvis vi skal lykkes med at skabe gennemgribende forandringer, kan vi ikke blive ved med at lave handleplaner for klima, vandmiljø og biodiversitet hver for sig og derefter lægge dem ned over landskabet og lodsejerne.

Søren Møller, formand, Collective Impact

Fornuft og pragmatisme kan sætte fart på de forandringer, vi står over for

Hvis vi skal lykkes med at skabe gennemgribende forandringer, kan vi ikke blive ved med at lave handleplaner for klima, vandmiljø og biodiversitet hver for sig og derefter lægge dem ned over landskabet og lodsejerne. I stedet har vi brug for en grundig og metodisk vurdering af lokale forhold med fokus på synergi og potentielle konflikter. Indsatsen skal være lokalt forankret, men bundet op på nationale målsætninger og dagsordener.

Netop det har vi udviklet metoder og løsninger til i projektet Collective Impact – "Fremtidens Bæredygtige Landskaber".

Vi har allerede gennemført tre demonstrationsprojekter om multifunktionel jordfordeling i Skive-, Ringkøbing-Skjern- og Jammerbugt Kommune, og vi har udviklet yderligere på metoderne for en helhedsorienteret tilgang til brugen af arealer i det seneste pilotprojekt omkring Glenstrup Sø i Mariagerfjord Kommune.

International vidensudveksling og lokalt foregangseksempel

Tidsskriftet 'Land Use Policy' har for nyligt bragt en artikel om en samfundsøkonomisk cost-benefit-analyse af de forventede effekter af multifunktionel jordfordeling ved Glenstrup Sø.

'Land Use Policy' er et internationalt og tværfagligt tidsskrift, hvor forskere udveksler viden og leverer input til beslutningstagere om udvikling af effektiv politik for arealanvendelse.

Analysen pointerer faktisk nøjagtigt de problemer, der opstår, når regler og ordninger rulles ud uden blik for sammenhængen mellem for eksempel natur- og klimatiltag og de samfundsøkonomiske gevinster, der tilsvarende opstår, når tingene tænkes sammen. Analysen viser, at:

“

Der er potentiale for forbedringer inden for, hvordan samfundsøkonomiske værdisætningsanalyser bliver lavet, ikke mindst nu hvor mange forskellige tilskudsordninger og aktører konkurrerer om landbrugsjord til forskellige natur-, miljø- og klimaformål.

Søren Møller, formand, Collective Impact

Monofunktionelle ordninger øger arealkonkurrencen og spænder ben for hinanden

EU's Vandrammedirektiv, Habitatdirektiv og den nationale implementering heraf har ikke et blik for positive sideeffekter. Tidligere analyser viser ellers, at biodiversitet og afbødning af klimapåvirkning har særligt store multifunktionelle effekter.

Samfundsøkonomiske værdisætningsanalyser har ikke fundet vej og anvendelse i evaluering af politikområder og tilhørende programmer. I bedste fald gennemføres ordningerne afkoblet fra hinanden. I værste fald arbejder de mod hinanden i implementeringen. Her er der stort potentiale for forbedringer, ikke mindst nu hvor mange forskellige tilskudsordninger og aktører konkurrerer om landbrugsjord til forskellige natur-, miljø- og klimaformål.

Den multifunktionelle jordfordelingsordning mangler at dække lodsejeres værditab

I multifunktionelle arealprojekter bærer lodsejerne omkostningerne, og øvrige projektaktører får gavn af samfundsgevinsterne. Det understreger behovet for kompensation til lodsejere ved omlægning af produktionsarealer (med markedsværdi) til arealer med natur-, klima eller miljøformål (med samfundsværdi), hvis projekter skal gennemføres frivilligt.

Den mulighed findes ikke i den multifunktionelle jordfordelingsordning (MUFJO-ordningen). Det kan virke paradoksalt, fordi MUFJO-ordningen netop stiller krav til projekterne om at opfylde såvel direktivforpligtende- som nationale mål for klima, vandmiljø og natur.

Lokal inddragelse styrker lokaldemokrati og er fornuftig samfundsøkonomi

Analysen dokumenterer også, at den lokaldrevne bottom-up-proces ikke ændrer på det solide samfundsøkonomiske overskud. Selvom processen er krævende, så har idégenereringen medført både offentlige goder og reduceret miljøpåvirkning, som i værdi langt overstiger procesomkostningerne.

Mogens Jespersen (V), borgmester i Mariagerfjord Kommune, udtaler om det multifunktionelle jordfordelingsprojekt ved Glenstrup Sø:

"Det har haft afgørende betydning for processen ved Glenstrup Sø, at både de lokale og mange byrådspolitikere i Mariagerfjord Kommune kunne se, at denne tilgang til udvikling af fremtidens landskaber kan noget helt særligt. Her er ingen hemmelige dagsordner eller pseudo-inddragelse. Her er derimod respekt, gennemsigtighed, involvering og plads til både det individuelle og det fællesskabsorienterede. Projektet har sat et aftryk i kommunens måde at tænke landskabets udvikling og samskabelse på, som vil blive i årene fremover".

Vi har brug for sammenhængende finansieringsmodeller nu

Den grønne omstilling kræver, at vi skal håndtere forbundne problemstillinger for klima, biodiversitet, vandmiljø samt land- og skovbrug – og samtidig skal vi styrke bosætning og udvikling i landdistrikterne. Hvis vi skal lykkes med det, skal vi også udvikle bedre finansieringsmodeller, der skaber sammenhæng mellem landmændenes driftsøkonomiske byrder og de fælles samfundsgevinster. Kun på den måde kan vi sætte fart på processen og sikre lodsejerdeltagelse og lokal opbakning til de massive forandringer, vi står overfor.

Søren Møller Formand, Collective Impact - Fremtidens bæredygtige landskaber, medlem, Det Ethiske Råd, bestyrelsesformand, DGI Byen

45 borgmestre i kritisk opråb til regeringen: Nye tilskudsregler spænder ben for grøn omstilling af landbruget

Lavbundsprojekter risikerer at gå i stå, når der ikke længere kan gives tilskud til at udtage naturområder, lyder det i et kritisk brev fra 45 borgmestre til flere ministre. Ministerium ser med alvor på bekymringen og kigger på en løsning.

Hjalte T. H. Kragesteen

Ny måling: Knap halvdelen af danskerne vil tillade minkavl igen

Christoffer Lund-Hansen

CO2-reduktioner før vækst og en national klimadag: Borgertinget præsenterer 73 klimaanbefalinger

Andreas Esbjørnsen

Grønt overblik: Det skal du holde øje med i denne uge

Hjalte T. H. Kragesteen

Lynetteholm-modstandere danner ny forening

Laura Bejder Jensen

Så langt er vi fra at nå 2030-mål: Få overblik over ny klimafremskrivning

Regeringen presses fra højre og venstre: Mindst ti procent af havet skal lægges urørt

Hjalte T. H. Kragesteen

Her er Tænk tanken Havs anbefalinger til en ny havplan

Katrine Falk Lønstrup

Vis mere

MINISTERSVAR

VIS ALLE

Peder Hvelplund spørger:

Hvad er den faglige begrundelse for at opdele den store vandsalamanders habitat på Amager Fælled?

Katarina Ammitzbøll spørger:

Hvordan skal man opnå målet om, at de mindst miljørigtige affaldsenergianlæg skal lukke?

Anne Valentina Berthelsen spørger:

Har der været kontakt mellem Miljøministeriet og de svenske myndigheder efter anlægsloven blev vedtaget?

Lea Wermelin svarer:

Er fremstilling af træfyring som klimavenligt misvisende?

Lea Wermelin svarer:

Hvilke igangværende og kommende aktiviteter har biodiversitetsmæssige konsekvenser for Køge Bugt?

MEST LÆSTE MILJØ

- 1. Ny måling: Knap halvdelen af danskerne vil tillade minkavl igen**
- 2. CO2-reduktioner før vækst og en national klimadag: Borgertinget præsenterer 73 klimaanbefalinger**
- 3. Havplanen er en enestående mulighed for at rette op på misforholdet mellem ord og handling i forvaltningen af havet**

4. Grønt overblik: Det skal du holde øje med i denne uge

5. 45 borgmestre i kritisk opråb til regeringen: Nye tilskudsregler spænder ben for grøn omstilling af landbruget

 JOB

VIS ALLE

**Vicedirektør
(Kystdirektør) til
Naturstyrelsen...**

 Midtjylland

**PA og
ledelseskonsulent til
Danmarks...**

 Hovedstaden

**Miljøpolitisk fyrtårn
der brænder for grøn
omstilling og cirkul...**

 Hovedstaden

**Direktør for Klima og
Miljø til Aalborg K-
ommune**

 Nordjylland **Mercuri Urval**